

Nr 1424

av fröken Eliasson m. fl.

om en dämpning av tillväxten inom Storstockholmsregionen.

I december 1966 presenterades en skiss till regionplan för Storstockholm med sikte på år 2000. Den förutsatte en ytterligare stark koncentration av befolkning till området. Storstockholm skulle i denna etapp dimensioneras för 2,2–2,5 miljoner invånare. Regionplaneskissen grundades till största delen på teorier om den ekonomiska välbefinningsutvecklingen i Sverige och Europa och dess krav på bebyggelsestruktur. Landets välbefinnande angavs bl. a. basera sig på att Storstockholm får vidareutvecklas som koncentrationspunkt för de ekonomiskt, politiskt och kulturellt ledande funktionerna i landet.

Regionplaneskissen har kraftigt kritiserats. Dels har kritiken gällt den miljö som erhålles för regionens invånare bl. a. beträffande bostäder, trafik och fritid, dels konsekvenserna för andra delar av landet genom den avfolkning som där blir följden om regionplaneskissen realiserats.

Kritiken mot den ökade befolkningskoncentrationen kom emellertid inte att beaktas, tvärtom innebär den nu framlagda Regionplan 70 att planeringsnivån höjts. Regionplan 70 är dimensionerad för en befolkning på 2,55 i regionen år 2000, vilket innebär en kraftig befolkningsökning under åren 1970–2000 med inemot 1,1 miljoner människor. För den period som regionplanen i första hand omfattar dvs. fram till år 1985 förutsätts en ökning till 1 950 000 invånare.

Även Länsprogram 70 för Stockholms län utgår från en avsevärd befolkningstillväxt i regionen. Den av länsstyrelsen antagna prognosen innebär en ökning med 250 000 invånare 1971–1980 eller enligt befolkningsprognosen för hela landet en ökning från 18,4 procent till 20,3 procent av hela folkmängden. Med en likartad befolkningsutveckling fram till 1985 innebär länsstyrelsens prognos att befolkningen i regionen stigit till 1 850 000 invånare år 1985.

Regionplaneförslaget innebär en något högre planeringsnivå år 1985 än Länsprogram 70 och överstiger med 100 000 invånare länsstyrelsens prognos om den framräknas till samma tidpunkt. Såväl regionplaneförslaget som länsprogrammet utgår från en snabbare tillväxt under planeringsperioden än som varit fallet under 1960-talet. Vissa justeringar har endast gjorts i länsprogrammet med hänsyn till nedgången i födelsetal för landet.

Möjligheterna att med de regionalpolitiska medel som för närvarande

står till buds dämpa storstadstillväxten försvåras ytterligare om det i storstadsregionerna bedrivs en planering för fortsatt tillväxt i absoluta och relativa tal stick i stäv med statsmakternas uttalade regionalpolitiska intentioner.

Riksdagens uttalanden år 1969 och 1970 om att en dämpad tillväxt bör eftersträvas i storstadsregionerna och de ökade insatserna som vidtagits på regionalpolitikens område bör leda till en i konsekvens med dessa strävanden inte obetydlig nedjustering av de föreslagna planeringsnivåerna till en rimligare nivå. Enligt vår mening bör planeringsarbetet bedrivas med utgångspunkt i maximalt en oförändrad andel av befolkningen i Storstockholmsområdet, vilken med hänsyn till prognoserna för hela landet kan beräknas uppgå till 1 650 000 invånare år 1985.

Det har hävdats att regionplanen endast påverkar förhållandena i den region den avser. Realiseras emellertid en regionplan med så omfattande befolkningsökningar i regionen påverkas befolkningsutvecklingen i landet i övrigt i negativ riktning. Regionplanen är därmed inte bara en regional angelägenhet utan en fråga av central rikspolitisk betydelse. Den ökade koncentrationen av arbetstillfällen i Storstockholmsområdet ger upphov till brist på sysselsättningsmöjligheter i andra delar av landet, avflyttning, förlust av nedlagt kapital i bostäder, förslumning av kulturlandskapet, nedgång i samhällelig och kommersiell service och andra från regionala utvecklingssynpunkter negativa konsekvenser.

Den snabba befolkningsomflyttningen leder till allvarliga miljöproblem i såväl storstadsregioner som avflyttningsområden. Trots att omflyttningen pågått under lång tid motsvarar inte samhällets planering de ökande krav som ställts. För storstadsregionerna medför den höga expansionstakten uppenbara svårigheter att genomföra alla nödvändiga följdinvesteringar.

De skatteprognoser som Kommunförbundet gjort visar på en kommunal utgiftsökning som i synnerhet i tillväxtområdena kommer att bli mycket kraftig under de närmaste åren. De kommunalskattehöjningar som en expansion enligt Regionplan 70 skulle medföra för Storstockholmsregionen måste bli av den storleksordningen att kommunalpolitikerna tvingas betydligt sänka kraven på standard och kommunal service. För övrigt kan nämnas att i Regionplan 70 inte beaktats de ekonomiska konsekvenserna av expansionen i form av markkostnader, driftkostnader, vissa följdinvesteringar, kostnader för sanering av det befintliga bostadsbeståndet och med den snabba expansionen sammanhängande sociala kostnader, vilka skjuts på framtiden.

Utbyggnaden i en storstadsregion är särskilt dyrbar eftersom den medför mycket stora ingrepp i en redan befintlig stadsmiljö. Som exempel kan nämnas att under perioden fram till år 1985 biltrafiken väntas kräva investeringar på ca 12 miljarder. Ett förhållandevis avsevärt

lägre belopp, 3 miljarder, beräknas anläggningar för den kollektiva trafiken komma att kräva. I båda fallen skall kostnaderna till stor del täckas med statliga bidrag. Vägverket har i sina investeringsplaner förutsatt att ca 40 % av statsbidragen för trafikinvesteringar skall tillfalla Storstockholmsregionen.

För den enskilde kommer dessa investeringar i trafikapparaten inte att leda till någon generell standardhöjning i fråga om restidernas längd. Redan i dag tar resorna till och från arbetsplatsen i regionen ofta ett par timmar i anspråk per arbetsdag, vilket motsvarar ungefär 60 hela arbetsdagar om året. Visserligen beräknas mediantiden sjunka enligt de tabeller som redovisats, men likväl ökar antalet resenärer med långa restider. År 1968 var det 45 000 personer som hade en restid överstigande 45 minuter mellan bostaden och arbetsplatsen. År 1985 däremot väntas 140 000 personer färdas till arbetet under mer än 45 minuter, allt under förutsättning att de trafikinvesteringar som förutsätts i planen också genomförs.

Från miljösynpunkt kommer den enorma trafikapparat som expansionen tvingar fram att innebära en ytterligare minskning av grönytor, luftföroreningar, sönderstyckande av bebyggelsen men framför allt svåra bullerproblem. De krav som förts fram på bullernormer kommer att innebära en kraftig begränsning av möjligheterna att bygga ut trafikmaskineriet. Det har påvisats att exempelvis Kungshattsleden skulle ställa sig tre gånger dyrare om den läggs i tunnel för att undvika de bullerstörningar som ytläge skulle medföra.

En snabb dämpning av expansionen i Storstockholm är otvivelaktigt första förutsättningen för att regionens invånare skall kunna erbjudas goda miljöförhållanden i alla avseenden. Genom dämpningen kommer de knappa ekonomiska resurserna att i större utsträckning kunna svara mot behovet av kostnadskrävande insatser. Samhällsplanering kan inte få bedrivas som en fortlöpande anpassning till företagens benägenhet att söka sig till överhettade områden.

Den regionala obalansen och storstädernas svårigheter att bemästra expansionsproblemen visar att storstädernas utveckling inte kan ses isolerad utan måste sättas in i ett rikspolitiskt sammanhang. Storstockholms regionplan bör enligt vår mening bedömas i ett brett befolkningsmässigt, miljömässigt och samhällsekonomiskt perspektiv med hänsyn till såväl konsekvenser för regionen i fråga som landet i övrigt. Med hänvisning till den stora vikt som måste tillmätas ett ställningstagande till Storstockholms regionplan och att riksplanering och regional planering endast befinner sig i ett inledningsskede med många komplicerade problemställningar ännu olösta talar starka skäl för att planen ej bör fastställas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande.

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att
Regionplan 70 för Storstockholmsregionen ej må fastställas
av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande, samt
att riksdagen uttalar sig för en sådan dämpning av tillväxten
inom Storstockholmsregionen att den maximala planerings-
nivån ryms inom en oförändrad andel av landets befolkning.

Stockholm den 25 januari 1972

ANNA ELIASSON (c)

OLOF JOHANSSON (c)
i Stockholm

ANNA-LISA NILSSON (c)
i Kristianstad

ERIK GREBÄCK (c)

PER STJERNSTRÖM (c)

ELVY OLSSON (c)
i Hölö

FILIP JOHANSSON (c)
i Holmgården

KARIN SÖDER (c)

ANDERS DAHLGREN (c)

BENGT SJÖNELL (c)

P.O. SUNDMAN (c)

KARIN ANDERSSON (c)
i Stockholm